

BIBLIOTEKSPLAN

EMMABODA KOMMUN

2022-2024

EMMABODA | VÅRA HJÄRTAN

Emmaboda
kommun

Enligt Bibliotekslagens 17 § (2013:801/2019:961) ska kommuner och regioner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Biblioteksplanen utarbetas av biblioteket och antas av Bildningsnämnden. Bildningsnämnden har det övergripande ansvaret för uppföljning och uppdatering av planen.

Föreliggande biblioteksplan gäller 2022 – 2024.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Dokumentinformation	1
1. Inledning: Nya världar för alla.....	1
1:1 Förutsättningar i kommunen	2
2. Folkbiblioteken.....	4
2:1 Lagrum och uppdrag	4
2:2 Samverkan.....	5
2:3 Bibliotekens medier.....	5
2:4 Prioriterade grupper.....	6
2:5 Programverksamhet och utställningar.....	7
2:6 Digitalisering	8
2:7 Tillgänglighet och delaktighet	8
2:8 Verksamhetsmål	9
3. Skolbiblioteken	10
3:1 Lagrum och uppdrag	10
3:2 Samverkan.....	11
3:3 Bibliotekens medier.....	12
3:4 Prioriterade grupper.....	12
3:5 Programverksamhet och utställningar.....	13
3:6 Digitalisering	13
3:7 Tillgänglighet och delaktighet	13
3:8 Verksamhetsmål	14

DOKUMENTINFORMATION

Dokumenttyp Plan	Dokumentnamn Biblioteksplan Emmaboda kommun 2022 - 2024	Fastställt/Upplättad 2022-10-24 §110	Senast ändrad samt Dnr 2022-10-24 §110 Dnr KS/2022:295
Dokumentansvarig Bibliotekschef		Tidigare ändringar	Giltighetstid
Dokumentinformation Biblioteksplan för Emmaboda kommun 2022 - 2024			

1. Biblioteken i Emmaboda kommun:

Nya världar för alla¹

Att vidga sin kunskap är att vidga sin värld. Genom att vidga våra kunskaper får vi människor bättre verktyg för att förstå, hantera och påverka våra egna livsvillkor, men också att förstå andra människor och världen i stort. Nya och rikare språkvärldar öppnar nya möjligheter för individer och samhällen, och bygger gemenskaper. Vi behöver kunskap om världen som den ser ut och fungerar idag, liksom hur den har sett ut historiskt, för att kunna föreställa oss och vara med och forma hur den skulle kunna se ut i framtiden.

I ett alltmer effektiviserat, centraliserat och kommersialiserat samhälle utgör biblioteken en av få offentliga lokaler som är öppna för alla. Biblioteken erbjuder information, litteratur och teknik, men också en fysisk mötesplats för alla kommuninvånare och besökande, oavsett vem man är, vilka behov och förutsättningar man har.

Biblioteken har en lång historia av att verka kompensatoriskt. Genom folkbiblioteken har människor fått tillgång till utbildning och bildning oavsett ekonomiska förutsättningar. I den traditionen tillhandahåller biblioteken informationsresurser och mötesplatser för alla, oberoende av ålder, social klass, etnicitet, religion, könsidentitet och inte minst funktionsvariationer. Idag handlar det till stor del om att överbrygga de digitala klyftorna, om tillgång till och kunskap om olika digitala hjälpmedel. Till bibliotekens prioriterade områden hör också att fungera språkutvecklande, oavsett låntagarnas modersmål, och att erbjuda ingångar till det svenska språket och samhället. På så sätt fortsätter biblioteken att utgöra en betydelsefull resurs och mötesplats för alla.

¹ Bibliotekens värdeord framtagna av personalen vid en workshop i januari 2020.

1:1 Förutsättningar i kommunen

Emmaboda kommun är en relativt liten kommun i Kalmar län. Här bor 9 329 invånare (i slutet av 2021). Kommunen har det senaste decenniet haft en liten befolkningsökning, medan invånarantalet sedan 1970 istället gått ner från närmare 12 000. En femtedel av befolkningen är enligt SCB födda utomlands.

Drygt hälften av kommunens invånare är bosatta i centralorten Emmaboda. Till tätorter räknas också Boda Glasbruk, Broakulla/Johansfors, Eriksmåla/Åfors, Lindås, Långasjö och Vissefjärda. Andelen av kommuninvånarna som är bosatta utanför tätorter är relativt hög, strax över 30 procent. Fyra femtedelar av kommunens yta består av skog.

I kommunen finns en relativt stor del barn och unga och en stor andel äldre. Särskilda boende för äldre finns i Emmaboda, Algutsboda, Långasjö och Vissefjärda. Förskolor finns på sex platser: Emmaboda, Eriksmåla, Broakulla, Lindås, Långasjö och Vissefjärda. Grundskola för årskurserna F-6 finns i Emmaboda, Johansfors, Lindås, Långasjö och Vissefjärda. Årskurs 7-9 finns enbart i Emmaboda, liksom gymnasium. Vilhelm Moberg-gymnasiet har även särskild utbildning för vuxna, SFI och uppdragsutbildning. Särskola (från 2022 Anpassad grundskola) finns i Emmaboda.

Andelen invånare med eftergymnasial utbildning i kommunen är låg. Arbetstillfällena finns framför allt inom tillverkningsindustrin, vård och omsorg och hantverk. Färre än riksgenomsnittet i arbetsför ålder har jobb. Det gäller särskilt kvinnor. På pendlingsavstånd finns dock universitet och högskola i Kalmar, Växjö och Karlskrona. Förbindelserna med tåg är goda, och därmed möjligheterna att pendla till ett flertal orter.

I november 2021 utsågs Emmaboda till Årets kulturkommun 2022 av fackförbundet Vision. Kommunen får priset inte minst för sina barn- och ungdomssatsningar, och för att kommunen *”har skapat en framtida vision som präglas av innovation på samma gång som kommunen tar tillvara sitt industriella kulturarv”*. Här används, enligt prisets motivering, *”kulturen både som en strategi för livslång hälsa och som ett redskap för att marknadsföra besöksnäringen”*. *Vad gäller det senare är kanske kommunens satsning på Det litterära Emmaboda, men författaren Vilhelm Moberg i centrum, av särskilt intresse för bibliotekets verksamhet. Också författaren Gertrud Lilja och författaren och konstnären Elisabeth Bergstrand-Poulsen har en stark lokal förankring.*

Biblioteken i Emmaboda kommun består av såväl folkbibliotek som skolbibliotek, och ligger organisatoriskt under Bildningsförvaltningen. Detta underlättar inte minst skolbibliotekens samverkan med kommunens skolor.

De senaste åren har det skett stora ändringar i bibliotekens verksamhet för att kunna möta skolornas behov av skolbibliotekarier. Skolbiblioteken har fått en tydligare organisatorisk ram, en skolbibliotekssamordnare har tillsatts och en handlingsplan tagits med syfte att skapa större likvärdighet och kvalitet runtom i kommunen. Närbiblioteket i Boda Glasbruk har ersatts av en bokbuss från Nybro bibliotek. Lindås folkbibliotek har lagts ner för att ge mer utrymme åt skolbiblioteket och skolan. En biblioteksbil har införskaffats, och kommer bland annat att besöka Eriksmåla, för att ersätta det nedlagda närbiblioteket där. Bilen kommer också att besöka äldreboenden och andra platser i kommunen där biblioteksverksamhet efterfrågas.

2. FOLKBIBLIOTEKEN

Folkbiblioteken i Emmaboda kommun utgörs av huvudbiblioteket, som finns i anslutning till Folkets hus i centralorten, samt av närbibliotek i Johansfors, Långasjö och Vissefjärda. En bokbuss från Nybro bibliotek besöker regelbundet Boda Glasbruk. Under 2021 fick biblioteken också tillgång till en specialdesignad bokbil, som kommer att besöka Eriksmåla och andra platser där biblioteksverksamhet efterfrågas.

2:1 Lagrum och uppdrag

Enligt bibliotekslagen (SFS 2013:801) ska varje kommun tillhandahålla folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara ”tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov”.

Bibliotekslagens portalparagraf talar om två ändamål för biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet. Biblioteken ska ”verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning”, och de ska ”främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt”.

Folkbiblioteken ska ”särskilt främja läsning och tillgång till litteratur”. De medier och tjänster som erbjuds ska ”präglas av allsidighet och kvalitet”. Dessutom ska biblioteken ”verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet”.

Bibliotekslagen lyfter fram flera låntagargrupper som särskilt prioriterade i folkbibliotekens arbete. Särskild uppmärksamhet ska ägnas personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska, liksom barn och ungdomar. Det handlar om att utifrån dessa olika gruppers behov och förutsättningar erbjuda litteratur, bland annat på olika språk och på lättläst svenska. Även tekniska hjälpmedel för att ta del av information ska erbjudas den som behöver.

2020 blev Barnkonventionen svensk lag. Det innebär att barns värde och lika rättigheter understryks, och att barns bästa alltid ska tas i beaktande i beslut som rör barn. För bibliotekets verksamhet är särskilt barns rätt till utbildning och information, och till sitt eget språk av vikt. Barn med alla former av funktionsvariationer har rätt till ett fullvärdigt liv där de aktivt kan delta i samhället på sina egna villkor. Barn har rätt att komma till tals i frågor som rör barnet, rätt att själv formulera sina tankar och erfarenheter, och rätt till en trygg uppväxtmiljö.

2:2 Samverkan

Folkbiblioteken i Emmaboda samverkar med andra aktörer på en rad sätt och nivåer. Litteratur lånas in såväl regionalt, genom bibliotekssamarbeten i Kalmar län och Sydostbiblioteken, som nationellt genom Libris. Mångspråkiga lånecentralen förser bibliotek runtom i landet med mångspråkig litteratur. Kompetensutveckling för personalen ges bland annat genom Biblioteksutveckling i Region Kalmar (BURK), Kungliga biblioteket, Kulturrådet, Skolverket och universiteten. Biblioteksutveckling i Kalmar län är också en viktig mötespunkt för erfarenhetsutbyten och gemensamma satsningar i en rad olika nätverk, bland annat kring webbtjänster, barn- och ungdomsverksamhet och mångspråk.

På det lokala planet spelar tillhörigheten till Bildningsförvaltningen med närheten till förskola, skola och kulturskola naturligtvis stor roll. Folkbiblioteket erbjuder lovaktiviteter för skolbarnen och arbetar läsfrämjande tillsammans med förskolorna genom såväl bokutskick som besök. För de allra yngsta barnen och deras föräldrar finns samverkan med Barnhälsovården.

Äldre låntagare nås bland annat via kommunens äldreboenden och träffpunkter och genom samverkan med personalen på dessa. På folkbiblioteken är samverkan med lokala föreningar som hembygdsföreningar, släktforskarföreningen och konstföreningen, liksom med studieförbunden av vikt. Kommuninvånare med andra modersmål än svenska nås via Mötesplatsen i Folkets hus, liksom via vuxenutbildningar och SFI.

2:3 Bibliotekens medier

Utbudet av medier på biblioteket ska enligt bibliotekslagen ”präglas av allsidighet och kvalitet” samt vara ”anpassade till användarnas behov”. Inköp och gallring av bibliotekets medier sker enligt Medieplanen. På biblioteken i Emmaboda deltar hela personalen i bibliotekens medieinköp, vilket tar till vara en mångsidig kompetens och kännedom om låntagarna. Låntagarna har också stora möjligheter att själva komma med direkta inköpsförslag, antingen inne på biblioteket eller via bibliotekets hemsida. Även den som inte själv känner till den möjligheten erbjuds den, om en bok som saknas i bibliotekets bestånd efterfrågas. Varje enskilt kommunbibliotek, skol- såväl som folkbibliotek, har också tillgång till kommunens samlade utbud. Transporter mellan biblioteken sker minst en gång i veckan. Därtill kan titlar som saknas i beståndet lånas in från andra bibliotek över hela Sverige, som så kallade fjärrlån.

Folkbiblioteket erbjuder medier i en rad format och på en mängd olika språk, för såväl studier och egenstudier som för rekreation. Särskilt vikt läggs vid kommunens studenter, som får hjälp att få tag på nödvändig kurslitteratur för sina studier. Det ska vara lätt att utbilda sig i Emmaboda kommun.

Via bibliotekets hemsida finns ett digitalt utbud tillgängligt dygnet runt, alla dagar i veckan. Det gäller elektroniska böcker och elektroniska ljudböcker, men också vissa databaser och strömmad film.

2:4 Prioriterade grupper

Som vi sett nämner bibliotekslagen flera grupper som ska prioriteras i bibliotekens verksamhet. Särskild uppmärksamhet ska ägnas personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna, personer med annat modersmål än svenska, och barn och ungdomar.

Delvis överlappande med bibliotekslagens prioriterade grupper finns bibliotekets satsning på målgruppen över 65 år. 2019 gjorde biblioteket en utredning av behov och utvecklingsmöjligheter för denna målgrupp, vilket resulterat dels i satsningen på en biblioteksbil som kan möta låntagarna där de behöver och efterfrågar det, dels i att två tjänster fått särskilt ansvar för att arbeta med målgruppen.

Enligt bibliotekslagen ska personer med funktionsnedsättning erbjudas anpassade medier och eventuella tekniska hjälpmedel som behövs för att kunna ta del av dessa. Det kan exempelvis handla om personer med synnedsättning som kan låna talböcker (Daisy) och en särskild spelare för att lyssna på dessa. Biblioteket kan också tillhandahålla e-böcker och e-ljudböcker för personer med synnedsättning genom webbtjänsten Legimus. Storstilsböcker finns för den som vill och kan läsa tryckt text, men behöver böcker med större typsnitt.

För den som har svårt att rent fysiskt ta sig till biblioteket finns Boken kommer-verksamhet, där bibliotekspersonal åker hem till låntagare med efterfrågade medier. Det kan handla om alla typer av funktionsnedsättningar, permanent eller tillfälligt. Biblioteksbilen kommer också att besöka äldreboenden och träffpunkter där de här grupperna finns.

Biblioteket erbjuder böcker på de nationella minoritetsspråken samiska, miänkieli (tornedalsfinska), finska, romani chib (romska) och jiddisch. Dessa språk ska finnas och uppmärksammas på biblioteket som en del av det svenska kulturarvet. Som ett komplement till den ganska begränsade fysiska utgivningen finns Bläddra, Kungliga bibliotekets app med e-böcker på de nationella minoritetsspråken. På finska finns ett större tryckt utbud på särskilt

huvudbiblioteket, eftersom detta efterfrågas av låntagarna där. Bibliotekets utbud ska motsvara låntagarnas behov, och därför ska biblioteket främst erbjuda litteratur på andra språk som efterfrågas. Vilka det är kan variera.

Ett internationellt utbud av böcker och tidskrifter erbjuds också via webbtjänsterna Världens bibliotek och Pressreader.

På biblioteket finns särskilt hyllan *Ny i Sverige*, som erbjuder svenska språkkurser, samhällsinformation och liknande på lättläst svenska och på en rad andra efterfrågade språk. Också skönlitterära berättelser och facklitteratur av mer allmän natur erbjuds på lättläst svenska, såväl för låntagare med andra modersmål som för dem som behöver lättlästa böcker av andra skäl.

För barn- och ungdomar finns sedan länge etablerad verksamhet för främst de yngre barnen. Huvudbiblioteket i Emmaboda har nyligen fått en större barnavdelning, med särskilda småbarnsutrymmen, och en helt ny ungdomsavdelning.

Biblioteket ska stimulera barns och ungdomars språkutveckling, erbjuda kulturupplevelser för barn och föräldrar, öka intresset för barn- och ungdomslitteratur och bredda intresset för biblioteket. I samverkan med Barnhälsovården bjuds barn och föräldrar in till biblioteket, där de får en gåvobok och möjlighet att orientera sig i vad biblioteket erbjuder. För de små barnen finns aktiviteter som Morgonmys, med samvaro, rim och ramsor och sånglekar. För lite äldre barn anordnas till exempel aktiviteter under skolloven. Huvudbiblioteket förser regelbundet samtliga förskolor i kommunen med bokdepositioner, och dessa får både besök från och är välkomna till skolbiblioteken.

Till bibliotekets lokala målgrupper hör också kommunens studenter. Biblioteket ska underlätta för kommuninvånarna att utbilda sig på alla nivåer, och erbjuder hjälp att få tag på kurslitteratur, studieplatser och tekniska hjälpmedel. Möjlighet finns också att få hjälp av bibliotekspersonal med frågor kring informationssökning och akademiskt skrivande.

2:5 Programverksamhet och utställningar

Biblioteket organiserar såväl helt egna arrangemang som program i samverkan och med inbjudna gäster. Till biblioteket ska man kunna gå för att få läsinspiration och boktips, höra välkända författare berätta om sina verk, men också ta del av mer lokalt kultur- och samhällsliv.

På huvudbiblioteket finns ett särskilt utrymme för utställningar, Konstboda, men också närbiblioteken kan ibland rymma mindre utställningar av olika slag. Utställningarna i Konstboda

arrangeras i samverkan med den lokala konstföreningen, med verksamhetschefen för kultur i kommunen och av biblioteket självt. Återkommande inslag är såväl samlingsutställningar med lokala konstnärer som med kommunens förskolegruppers arbete. Även barnavdelningen har plats för utställningar av och för barn.

2:6 Digitalisering

Folkbiblioteken erbjuder såväl digital teknik som nödvändig kompetens om digitala hjälpmedel. I bibliotekens lokaler (i synnerhet på huvudbiblioteket) finns tillgång till såväl trådlös internetuppkoppling som datorer, skrivare och skannrar, liksom till dataprogram för dokumenthantering, formgivning och släktforskning. Via bibliotekets hemsida finns ett digitalt utbud av e-böcker, e-ljudböcker, e-tidskrifter och strömmad film tillgängligt dygnet runt, alla dagar i veckan.

Biblioteket erbjuder regelbundet personlig handledning kring digital teknik. Här spelar biblioteken en viktig roll i att överbrygga den digitala klyftan i samhället.

2:7 Tillgänglighet och delaktighet

Bibliotekets verksamhet ska vara tillgänglig för alla. Det betyder att bibliotekets lokaler ska vara framkomliga och användbara för alla, men också att biblioteket ska erbjuda medier som är anpassade efter olika gruppers behov. Det ska heller inte krävas någon särskild kompetens för att röra sig på biblioteket, utan besökaren ska kunna få hjälp att hitta och göra det den har behov av just då. Biblioteket är till för alla, och ska vara en miljö där alla kan känna sig välkomna och trygga.

Biblioteket ska också kunna anpassas efter användarnas behov och vara öppet för deras idéer. Här kan man låna ett mötesrum eller en kopiator, men också kanske vara med och arrangera en poesiuppläsning eller en politisk debatt. Biblioteket är öppet för samverkan med såväl lokala föreningar som med enskilda individer, både vad gäller arrangemang och inköp av nya medier.

Eftersom bibliotekets verksamheter riktar sig till alla är det viktigt att kommunicera i olika kanaler, så att vi når såväl medborgare som främst hämtar sin information i digitala medier, som de som föredrar fysiska medier. Det innebär att aktiviteter på biblioteket annonseras ut i såväl lokaltidning och på fysiska affischtavlor som på bibliotekets hemsida och i sociala medier.

Under de närmaste åren planerar biblioteken för att kunna börja erbjuda Meröppet, utökad tillgång till biblioteken för låntagare även utanför ordinarie öppettider. Det kommer i ett första steg att ske på huvudbiblioteket i Emmaboda.

2:8 Verksamhetsmål

- Folkbiblioteken ska vara en öppen och välkomnande mötesplats som är tillgänglig för alla och anpassad till användarnas behov och önskemål.
- Folkbiblioteken ska vara en öppen och tillgänglig lärmiljö som främjar demokrati, samhällsutveckling och samhörighet.
- Folkbiblioteken ska främja läsning och tillgång till litteratur, i synnerhet för de enligt bibliotekslagen prioriterade grupperna och lokalt prioriterade grupper.
- Folkbiblioteken ska främja kunskap om informationsteknologi och bidra till att minska den digitala klyftan i samhället.
- Folkbiblioteken ska särskilt samverka för och erbjuda en plats för barns och ungdomars tillgång till litteratur, information och lärande.
- Folkbiblioteken ska vara en lokal arena för kulturutbyte, demokrati och samhällsutveckling som bidrar till det gemensamma, fruktbara samtalet i kommunen.
- Dessa mål ska inför varje år omsättas i praktiskt genomförbara och utvärderingsbara verksamhetsplaner.

3. SKOLBIBLIOTEKEN

Skolbiblioteken i Emmaboda kommun består av Bjurbäcksskolans bibliotek, som tillhandahåller bibliotekslokal och bibliotekstjänster för åk 4-9 i Emmaboda, samt skolbibliotek på eller i anslutning till F-6-skolorna i Johansfors, Lindås, Långasjö och Vissefjärda. På kommunens gymnasieskola, Vilhelm Moberg-gymnasiet, finns också ett gymnasiebibliotek under uppbyggnad. För Bjurbäcksskolans åk F-3 i Emmaboda centralort har huvudbiblioteket fungerat som skolbibliotek. På skolan finns numera ett provisoriskt ”mini-bibliotek”. Ett gemensamt, nybyggt skolbibliotek för hela Bjurbäcksskolan är under planering.

Under läsåret 2020/2021 har en omorganisation med ökade personella resurser till skolbiblioteken genomförts. En handlingsplan har utarbetats och börjat gälla läsåret 2021/2022. På så sätt ska kommunens skolelever kunna erbjudas god och likvärdig service oavsett bostadsort.

3:1 Lagrum och uppdrag

Enligt såväl Bibliotekslagen som Skollagen ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek. I propositionen till skollagen definieras skolbiblioteket som ”en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande”.

Skolinspektionen har angett följande krav: Eleverna ska ha tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del i elevernas undervisning för att bidra till att nå målen för utbildningen. Biblioteket ska omfatta böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier. Biblioteket ska anpassas till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning. Skolbiblioteket ska användas som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens samt utgöra ett stöd i elevens lärande och utveckling.

Enligt Barnkonventionen är alla barn lika mycket värda och ingen får diskrimineras. Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn. Barnet har rätt att uttrycka sin mening och ska höras i frågor som berör barnet. Detta sammantaget gör att elever ska ha inflytande över skolbiblioteket på sin skola, till exempel genom att kunna ha önskemål om vilken litteratur som ska finnas i skolbiblioteket och vilken verksamhet som ska bedrivas utanför lektionstid.

Skolbiblioteken är en del av skolans pedagogiska verksamhet, med uppdrag att ge eleverna de bästa förutsättningarna för att klara av sina studier. Verksamheten utgår från en handlingsplan, som syftar till att ge eleverna goda förutsättningar för sina studier och till att ge elever en likvärdig service oavsett vilken skola de tillhör. Här ingår exempelvis bibliotekskunskap och informationssökning, läsfrämjande insatser och bokdepositioner. Personalen arbetar med elever och lärare både i bibliotekslokalen och i klassrummen.

3:2 Samverkan

Skolbiblioteken i Emmaboda kommun ligger organisatoriskt under folkbiblioteket och även skolbibliotekarierna har bibliotekschefen som chef. Såväl skol- som folkbiblioteken tillhör Bildningsförvaltningen, något som möjliggör för skolbiblioteken att få en djupare insyn i skolans verksamhet och ger förutsättningar för gemensam fortbildning. Skolbiblioteken ska vara en integrerad del i skolans verksamhet. Sedan ett antal år sker även samverkan med fritidshemmen, oftast kring vissa lovaktiviteter, men även kring aktiviteter efter skoldagens slut.

Skolbiblioteken har ett nära samarbete med kommunens folkbibliotek – i vissa fall finns verksamheterna i samma lokaler – och har tillgång till samma tryckta och digitala mediebestånd och databaser. Skolbibliotekarierna på de olika skolorna samverkar även sinsemellan i stor utsträckning och har regelbundna möten, gemensamma projekt och fortbildning.

Skolbibliotekarierna är även delaktiga i kommunens skolkulturgrupp som inför varje läsår väljer ut teater- musik- eller dansföreställningar, biofilmer och författarbesök till kommunens barn.

På regional nivå ingår skolbibliotekarierna i nätverk tillsammans med övriga kommuners skolbibliotekspersonal, och deltar regelbundet i möten ute i de olika verksamheterna. Biblioteksutveckling i Region Kalmar (BURK) samarbetar med skol- och folkbibliotekspersonal i länet, bland annat kring höstlovsaktiviteten “Läslov”.

På nationell nivå ingår skolbibliotekarierna i Biblioteksförningens nätverk för skolbibliotekarier. Kompetensutveckling för personalen ges bland annat genom Biblioteksutveckling i Region Kalmar (BURK), Kungliga biblioteket, Kulturrådet, Skolverket och universiteten.

3:3 Bibliotekens medier

Skolbiblioteken ska erbjuda medier som passar för alla elevers behov, från texter för nybörjarläsaren till texter som utmanar den vane och specialintresserade läsaren. Böcker ska finnas tillgängliga såväl i fysisk som digital form, i skriven form, som ljud, bild och andra anpassade former, exempelvis teckenspråkig litteratur. Särskilt prioriterade är elever med särskilda behov och med andra modersmål än svenska. Skolbiblioteken ska tillhandahålla böcker på de språk och i de former som efterfrågas av elever och lärare. För elever med olika typer av läsnedsättningar ska skolbibliotekarierna också förmedla tillgång till Legimus-tjänster.

Skolbiblioteken tillhandahåller såväl skön- som facklitteratur, och ska samverka med och komplettera skolans olika ämnesområden. Utbudet ska möta och utmana de elever som finns på skolan. Vid inköp ska önskemål från såväl elever som lärare och annan skolpersonal, som fritidslärare och elevhälsopersonal, tas i beaktande.

Skolbiblioteken ska vara en resurs för lärarna genom inköp av klassuppsättningar av böcker och genom att på andra sätt ta fram efterfrågad litteratur, genom att tillhandahålla lärarhandledningar, lektionsmaterial och inspiration. Här ska bibliotekets hemsida alltmer kunna fungera som en för alla skolorna ständigt tillgänglig resursbank.

3:4 Prioriterade grupper

Skolbiblioteken är till för alla skolelever och ska anpassas efter de behov som finns på skolan. Några grupper är särskilt prioriterade. Bibliotekslagens prioriteringar gäller även här. Också skolbiblioteken ska tillhandahålla medier och tekniska hjälpmedel för elever med olika typer av funktionsnedsättning, så att de ska kunna ta del av litteratur och information utifrån sina förutsättningar och behov. Dessutom ska litteratur på de nationella minoritetsspråken kunna erbjudas, både för elever som själva använder dessa och för att användas i skolans undervisning om Sveriges nationella minoriteter. Även litteratur på andra språk ska finnas, allt utifrån de behov och den efterfrågan som finns på skolan, liksom böcker på lättläst svenska. Skolbiblioteken och kommunens skolor deltar i Skolverkets satsning *Riktade insatser för nyanlända och flerspråkiga barns och elevers utbildning 2021 – 2023*.

Skolan har ett kompensatoriskt uppdrag att särskilt stödja de elever som behöver det bäst. Det kan handla om den som har särskilda behov av hjälpmedel eller anpassade medier, på grund av funktionsvariationer eller behov av språkligt stöd, men också om elever som på grund av till exempel bakgrund och familjeförhållande inte har samma förutsättningar för studier och läsning

som övriga. Bibliotekspersonalen ska kunna erbjuda stöd till elever med behov av det såväl i grupp som i enskilda möten.

3:5 Programverksamhet och utställningar

Skolbiblioteken ska erbjuda aktiviteter och kulturmöten såväl inom som utanför skoltid. Det sker inte minst i samverkan med kommunens skolkulturgrupp. Möten med välkända barn- och ungdomsboksförfattare erbjuds alla elever i kommunen i årskurs 5 och 8. Genom skolkulturgruppen arrangeras även filmvisningar, teater- och dansföreställningar.

Skolbiblioteken kan erbjuda läs- och samtalsaktiviteter kring böcker som bokcirklar, läsecirklar, högläsning och berättaraktiviteter. Det görs med fördel i samverkan med fritidshem eller fritidsgårdar. Aktiviteter ska också, när det efterfrågas, kunna erbjudas digitalt. Barn har många gånger begränsad rörelsefrihet, och biblioteket bör kunna möta dem på deras villkor, där de befinner sig.

3:6 Digitalisering

Skolbiblioteken ska erbjuda elever och personal på alla kommunens skolor möjlighet att själva låna och återlämna medier, även när skolbiblioteket är obemannat. Sjävlånesystemet ska också kunna användas när bibliotekarien är på plats, så att denna blir mer tillgänglig som resurs för eleverna, kan hjälpa till att hitta böcker och information som efterfrågas, och liknande.

Personalen på skolbiblioteken har god kunskap om informationssökning, källkritik, nätetik och upphovsrätt. De förmedlar detta till eleverna både genom att delta i lektionsundervisning och genom att ge handledning till enskilda elever när de behöver och önskar det. Skolbiblioteket ska särskilt kunna komplettera och underlätta lärarnas arbete med dessa frågor, bland annat genom att tillhandahålla undervisningsstöd, litteratur- och länktips och övrig inspiration.

Skolbibliotekets delar av bibliotekets hemsida ska kunna fungera som ett stöd bland annat i digitala frågor för såväl lärare och elever som föräldrar. En resursbank av lektionsmaterial, boktips, lärarhandledningar, länkar och liknande ska också kunna utgöra ett gemensamt material för skolbibliotekarierna själva, och därmed främja likvärdighet mellan kommunens skolor.

3:7 Tillgänglighet och delaktighet

Skolbibliotekets verksamhet ska vara tillgänglig för alla elever. Det betyder att bibliotekets lokaler ska vara framkomliga och användbara för alla, men också att biblioteket ska erbjuda medier som

är anpassade efter olika gruppers behov. Det ska heller inte krävas någon särskild kompetens för att röra sig på biblioteket, utan besökaren ska kunna få hjälp att hitta och göra det den har behov av just då. Skolbiblioteken ska också utbildas för att alla elever ska känna sig bekväma på bibliotek och kunna använda bibliotekens tjänster för framtida studier och fritidsbehov.

Skolbiblioteket ska vara en miljö där alla kan känna sig trygga. Här ska man kunna få hjälp att söka information, hitta litteratur och andra medier som motsvarar ens behov, eller bara sitta och läsa eller studera. Skolbiblioteket ska också kunna erbjuda språkutvecklande aktiviteter som efterfrågas och behövs av elever.

Att eleverna kan känna sig delaktiga i skolbibliotekets verksamhet är viktigt. Skolbiblioteket ska kunna köpa in medier som efterfrågas, men också vara lyhörda för andra behov som rör biblioteket. Frågor om skolbibliotekets verksamhet ska kunna diskuteras vid skolans elevråd eller vid särskilda skolbiblioteksråd. Biblioteket kan också undersöka elevernas behov genom exempelvis enkäter till skolans elever eller lärare.

3:8 Verksamhetsmål

- Skolbiblioteken ska vara en del av skolans pedagogiska verksamhet och ett stöd i undervisningen.
- Skolbiblioteken ska bidra till att öka elevers måluppfyllelse.
- Skolbiblioteken ska prioritera elever i behov av särskilt stöd.
- Skolbiblioteken ska ge alla elever möjlighet att utvecklas som läsare genom att erbjuda medier i olika former, på olika språk och på olika nivåer.
- Skolbiblioteken ska vara ett centrum för elevernas läslust och språkutveckling.
- Skolbiblioteken ska bidra till och fördjupa elevernas media- och informationskunnande och digitala kompetens.
- Dessa mål ska inför varje år omsättas i praktiskt genomförbara och utvärderingsbara verksamhetsplaner.